

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Annotationes Ioannis Bugenhagij Pomerani in decem epistolas Pauli

Bugenhagen, Johannes

Basileae, 1524

VD16 B 9232

Capvt II.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36165

ANNOTAT. IOANNIS POM.

Hic uides quàm ingens potentia, & efficacia spiritus dei operetur in nobis fidem: nempe eadem quæ suscitauit Iesum à mortuis, & regnare fecit sup omnia:

Non salua ut scias nihil habere fidei, qui facile se credere posse pu-
mur sine o- tant, quasi suis uiribus, aut uoluntate. Atq; hinc con-
peribus, nō tempta fide, opera magnificiunt, in iniuriam nostri re-
nostris, chri- demptoris, cuius solius operibus saluamur. Contra
sti autem. quos est, quod capite sequenti aperte dicitur: Gratia
estis seruati per fidem, & hoc non ex uobis: dei enim
donum est, ne quis gloriatur.

Supra omnem principatum.

matth. v. Id est, supra omne quicquid altum est, siue in caelo, si-
ue in terra. Sic enim ipse dixit: Data est mihi omnis po-
testas in caelo & in terra. Quid trepidamus sub isto
rege, imò sub isto capite, cum quo unū sumus? nempe
membra eius. Omnia enim & ipsi in Christo possumus,
& domini sumus mortis, peccati, inferorum, & omni-
um. Quis enim separabit nos à charitate dei? &c. Hæc
cap. 2. sic dicuntur: Conuiuificauit nos unà cum Chri-
sto, &cætera.

CAPVT II.

*Contra carnales
libertatem carnis
pro spiritus
uirtutibus* **C**Arnales cum audiunt fidem prædicari, securi
uiuunt: quasi iam tales sint, quales eos deus ef-
se uelit, & libertatem carnis arripiunt pro libertate

spiritus: quæ non est, nisi ubi domini spiritus est. 2. ad
 Cor. 3. Vbi uero domini spiritus non est, ibi adhuc ser-
 uitus legis est, atq; adeò maledictio. 1. Tim. 1. Lex iu-
 sto non est posita, sed iniustis &c. Est autem illic spiri- Vbi sit spiri-
 tus dei, ubi semper agnoscitur & quod fuimus, & qd' tus dei.
 facti sumus. Fuimus nõ hoc uel illo solum opere, sed ex
 ipsa natura filij iræ & maledictionis. Ne quid boni in
 te cogites fuisse, unde tibi aliquid arroges: quæ arbor,
 quæ so, quos fructus ferre potuit, nisi malos? Vt uides
 nihil esse liberũ arbitriũ: ducebãmur secundũ cõcupi-
 scentias carnis, ut dicitur Rhom. 1. secundum omnem
 uoluntatem principis aëris huius, id est, mundi, qui ali-
 bi deus quoq; huius seculi dicitur: qui adhuc agit in il-
 lis, qui non obediunt ueritati, sed mendacio, ut dicitur.
 2. Thess. 2. Sicut in pijs agit spiritus dei, ad Rhoma-
 nos 8. Facti uero sumus non solum iusti, non impu-
 tante deo propter Christum peccatum, sed etiam do-
 mini omnium, super omnia cum Christo & per Chri-
 stum exaltati in dextera patris in cœlestibus, ut dixi-
 mus capite superiori. & hoc nullo merito nostro uel
 opere: quippe dum adhuc eramus mortui per deli-
 cta, & natura filij iræ, id est, ut dicitur ad Rhoma-
 nos 5. dum adhuc eramus inimici eius: tantum abest,
 ut mereri potuissemus. Hæc ergo duo, spiritus in no-
 bis nos agnoscere fecit. Alterum efficit, ne securi ui-

securi uiuamus, quasi iam saturi gratia dei: quia hic
 semper spiritus postulat pro sanctis, gemitibus inenar-
 rabilibus, dicēs: Infelix ego homo &c. Alterum uero
 efficit, ne aliquo peccatorum, quantumuis magnorū,
 quorū nobis conscij sumus, respectu desperemus. Alte-
 rum facit, ne ingratus sis: alterum, ut coram deo persi-
 stas, sciens non hoc tui negocij esse, sed dei gratie. In
 altero uidemus nos publicanos, peccatores & mere-
 trices, in altero misericordiam per Christum consecu-
 tos. Vtrunq; Paulus uult ubiq; agnosci, alterum ut ad
 ipsum reuertamur, alterum ut ipso crescamus pergen-
 tes ex fide in fidem, donec, ut infra dicitur, occurra-
 mus omnes in uirum perfectum &c. Porro cum pau-
 latim per Christū, spiritu dei uegetata crescit arbor
 bona: quī fiet ut non etiam bonos fructus sua sponte,
 suoq; tempore proferat? ut discant tandē erubescere,
 qui dicunt nos prohibere opera bona, dum docemus
 secundum Euangelij ueritatem, ex operibus neminē
 iustificari. Boni fructus non faciunt arborem bonam,
 sed indicant: bona uero arbor nō indicat, sed facit fru-
 ctus bonos. Vnde quod hic ait, ipsius opus sumus: non
 de creatione dicit, qua nascimur ob peccatū Adæ filij
 iræ, sed de recreatiōe, qua nascimur ex gratia filij dei
 per Christum ad opera bona: non quæ sibi præstituūt
 operarij illi, sed quæ præparauit deus, ut in eis uiue-

Cap. 5

IN EPI. PAULI AD EPHE.

remus: que sunt, charitas, gaudium, pax, &c. ad Galatas. 5. Talia non nos efficimus, sed spiritus dei in nobis, per quem natura mutata in gratiam, non carnis, sed spiritus proferimus fructus.

Quapropter &c.

Hic est egregius locus, pendens ex precedentibus, quod gentes quoque pertinent ad benedictionem seminis Abrahamæ, id est Christi. Sic enim accepit promissionem Abraham: In semine tuo benedicentur omnes cognationes terræ. Item, Patrem multarum gentium uocauite. Id quod alijs etatibus non innotuit, quemadmodum &c. infra cap. 3. Iudæi qui non erant docti, hoc ipsum sentiebant Messie regnum & benedictionem ad se tantum pertinere. Deinde, ut maxime uiderent in scripturis (ut sepe in Esaia, in Psal. & prophetis) gentes quoque uocandas, tamen se meliores fore preferendos somniabant, sicut uidemus in epistolis apostolorum &c. pseudapostolos qui erant ex Iudæis sensisse, ut interim non dicam, quod ex multis locis sibi fingebant carnale scilicet regnum super gentes futurum, ut ibi Psal. 46. Subiecit populos nobis. Idcirco autem non erat adhuc reuelatum hoc grande mysterium, quod gentes quoque ad semen pertinerent Israelis per fidem in Christum, quæ alienæ fuerant à testamenti promissionum dei, per quas hereditas serua-

tur: atq; qui erant sine deo uero. Sed in hoc mundo hoc mysterium adeò occultum erat, ut ne Petrus quidem accepto etiam spiritu sancto, cognorit. Siquidem reuelatione singulari hoc didicit, ut legis Actorũ. 10. & 11. Vnde illic quoq; additur: Et obstupuerũt ex circuncisione fideles &c. Hoc Paulus & Barnabas sic interpretantur ex Esaia (Actorum. 13.) Vobis oportebat primum loqui uerbum dei &c.

Quæ circuncisio.

Ad Rho. 2. Circũcisio cordis, nõ litera, sed spiritus.

Ipse enim est pax nostra &c.

Quia ergo gentes cum Iudeis futuri erant unum corpus sub uno capite Christo, & unum ædificiũ constructum supra fundamentum apostolorum & prophetarum, quod positum est supra petram Christum. Hoc fieri non potuit, nisi interstitium, quod separauit duos maxime diuersos populos, auferetur. Erat autẽ lex, quam uocat inimicitias, in carne Christi, id est, Iudeis. Lex inquam non cæremoniarum solum, ut quidã interpretatur, aut iudiciorum, sed & morum, siue ut hic Paulus dicit, lex mandatorum, quæ erat sita in decretis & statutis dei, quæ omnes homines reos agebat, & sub maledicto tenebat. & ad Coloss. 2. Deleto quod aduersum nos erat chirographo, quod erat contrarium nobis per decreta, & illud sustulit de medio adfixum

Non occides, non furtũ facies.

IN EPI. PAULI AD EPHES. 9

adfixum cruci &c. Hæc lex circumcissione inaugu-
 rabatur. Circumcisi separabant à se incircumcisos, ut
 secundum legem immundos. Porrò circumcissionem se-
 quebantur omnia onera legis, sicut Galat. dicit Pau-
 lus: Testificor rursus omni homini circumcidenti se,
 quod debitor est uniuersæ legis faciendæ. Hæc onera
 neq; nos, inquit Petrus Acto. 15. neque patres nostri
 portare potuimus. Et Paulus Act. 13. A peccatis non
 potuistis in lege Mosi iustificari. In lege dicit, non in
 ceremonijs solum. Et Rhoman. 8. Quod impossibile
 erat legi &c. Neesse ergo erat eam abrogari, tan-
 tum aberat ut gentibus quoque imponeretur. Iudæi
 lege fidebant, qua ablata uiderunt se nihilo gentibus
 meliores, quandoquidem scriptura cõclusit omnia sub
 peccato. Gentes enim palàm erant impiæ, inde et ipsi
 inuenti sunt peccatores, postquàm intellexerunt ope-
 ra legis non iustificari. Porrò lex quia dei erat, abro-
 gari nõ potuit, nisi ei in æternum satisfieret: cui satisfi-
 eri per nos, ut dictum est, non potuit, neesse erat illũ
 legi subdi, & legem implere, qui legi nihil debuit, hic
 est Christus Iesus, qui per sanguinem crucis fecit sibi
 Gentes & Iudæos unum corpus: nostra sanctificatio,
 iustitia, & satisfactio. Cui quisquis fide adhæret, cum
 eorum est, & habet quicquid ipse habet. Satisfactio
 ergo Christi mea est, ita ut lex iam me damnare non

3 fo:

b

ANNOT. IOANNIS POMERANI

possit: & peccatum, quod in carne mea reliquum mihi, propter fidem in Christum non imputetur. Itaque iam spiritus Christi in credentibus hoc agit, ut ex corde diligatur deus & proximus, id quod lex requirebat quidem, sed dare non potuit. Litera enim erat, non spiritus. In quibus autem non est spiritus Christi, hi stulte de abrogatione legis gloriantur. Cetera omnia quae non continentur sub dilectione dei & proximi, ita media sunt, siue sint in lege Mosi, siue non, ut facere tibi liceat uel omittere, prout tibi placuerit, modo uites scandalum, & in eis non colles rationem tuae salutis. Ceterum quae huc pertinet de abrogatione legis, in locis Philippi habes. Igitur testamenta, & promissiones dei, tam aequae nostra sunt ac Iudaeorum &c.

Nota quod
in uerbo
in dicitur

CAPVT III.

Testimonium & signaculum uere praedicationis est, non negare nomen Christi in persecutione. Vnde omnibus qui audierunt uerbum, luce clarius est spiritum dei in cordibus doctorum confirmasse hoc uerbum, pro quo uincula non uerentur. Hoc autem testimonio auditores confirmati, gloriari possunt apud se, certi quod dei audierint uerbum. Vnde infra: Quia propter peto &c. Pastor enim bonus ponit animam suam pro ouibus suis, mercenarius autem &c.